Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 5.03.2019 www.osw.waw.pl

Estonia: powrót do władzy liberalnej Partii Reform

Joanna Hyndle-Hussein

Wybory w Estonii wygrała opozycyjna, liberalna Partia Reform, zdobywając 28,8% głosów i 34 mandaty w 101-osobowym parlamencie. Wszystko wskazuje na to, że lider tego ugrupowania – Kaja Kallas (córka założyciela Partii Reform, byłego premiera Siima Kallasa), jako pierwsza kobieta w Estonii stanie na czele rządu. Drugie miejsce w głosowaniu 3 marca uzyskała socjalliberalna Partia Centrum dotychczasowego premiera Jüriego Ratasa. Poparcie dla centrystów wyniosło 23% (26 mandatów). Trzeci pod względem wielkości klub w estońskim parlamencie będzie mieć skrajnie prawicowa i narodowa Konserwatywna Partia Ludowa (EKRE). Partia odnotowała ponaddwukrotny wzrost poparcia, uzyskując 17,8% głosów i 19 mandatów. Do parlamentu weszły też osłabione partie tworzące dotychczasową koalicję z centrystami – Ojczyzna (poparcie 11,4%, 12 mandatów) i Partia Socjaldemokratyczna (poparcie 9,8%, 10 mandatów). Frekwencja wyniosła 63,1%.

Komentarz

- Zwycięstwo w wyborach i zwiększenie reprezentacji parlamentarnej o cztery mandaty umożliwia Partii Reform powrót do władzy. Aby utworzyć koalicję rządzącą, Kaja Kallas może podjąć współpracę z centrystami lub z dwoma słabszymi ugrupowaniami – Ojczyzną i Partią Socjaldemokratyczną. Przewodnicząca Partii Reform wykluczyła współpracę jedynie z antyunijną Konserwatywną Partią Ludową. 6 marca Kallas ogłosiła, że rozpoczyna rozmowy o koalicji z Partią Centrum, gdyż obie siły reprezentują aż 2/3 elektoratu. Wielu Estończyków oczekiwało takiej współpracy, uznając, że koalicja tych dwóch ugrupowań będzie stabilna. Porozumienie między nimi wymaga jednak poważnych kompromisów programowych, głównie ze strony Partii Centrum. Kallas przed wyborami określiła granice współpracy z przyszłymi partnerami – zapowiedziała utrzymanie podatku liniowego, egzaminów z języka estońskiego przy uzyskiwaniu obywatelstwa i odchodzenie od szkolnictwa mniejszości w języku rosyjskim. Centryści natomiast opowiadali się za wprowadzeniem podatku progresywnego (rząd Ratasa wprowadził kwoty wolne od podatku, uwzględniające poziom dochodów), ułatwieniami w systemie nabywania obywatelstwa dla osób stale mieszkających w Estonii i za utrzymaniem szkolnictwa w języku rosyjskim. Kompromis z reformistami może oznaczać dla Partii Centrum utratę głosów wyborców rosyjskojęzycznych.
- W przypadku fiaska negocjacji reformistów i centrystów Kallas może rozpocząć rozmowy z socjaldemokratami i Ojczyzną. W tym wariancie nie byłoby znaczących sporów programowych. Kallas nie musi się też obawiać powtórki sytuacji z 2016 roku,

gdy Ojczyzna i socjaldemokraci rozwiązali koalicję z reformistami i stworzyli nową z Partią Centrum (w nowym parlamencie taka koalicja nie miałaby większości). Kallas obawia się jednak, że na pracę takiej koalicji rzutować będą wzajemne konflikty powstałe przy współpracy obu tych partii w poprzednim gabinecie Ratasa. Niezależnie od tego, jaki ostatecznie kształt będzie mieć koalicja zbudowana przez Partię Reform, nowy rząd będzie kontynuował prozachodni kurs w polityce zagranicznej. W polityce wewnętrznej Partia Reform będzie nalegała na kontynuowanie programu utrzymywania dyscypliny w budżecie państwa, przedkładając oszczędności nad zwiększanie wydatków na cele socjalne.

- Znaczący sukces w wyborach odniosła skrajnie prawicowa i antyunijna Konserwatywna Partia Ludowa (EKRE). Ugrupowanie to narzuciło tematy debaty wyborczej, która w dużej mierze koncentrowała się wokół przyszłości Estonii w UE, praw osób rosyjskojęzycznych i polityki państwa wobec imigrantów i negatywnych zjawisk demograficznych, jak systematyczna depopulacja. Spośród estońskich ugrupowań EKRE najsilniej nalega na wzmocnienie edukacji wyłącznie w języku estońskim, wsparcie systemu ochrony zdrowia i stworzenie zachęt dla Estończyków do powrotu z emigracji. W połączeniu z konserwatywnymi postulatami w sferze moralno-etycznej (sprzeciw wobec aborcji i podważania instytucji małżeństwa jako związku kobiety i mężczyzny) działania te postrzega jako sposób na przetrwanie narodu w warunkach zagrożeń związanych z globalizacją, alkoholizmem i narkomanią. Krytycy zarzucają ugrupowaniu rasistowskie i antyimigranckie poglądy, wytykając nawiązania do symboliki partii ekstremistycznych (np. marsze z pochodniami powiązanego z EKRE nacjonalistycznego ruchu młodzieżowego Niebieskie Przebudzenie). Na wzrost popularności ugrupowania wpływ miał kryzys migracyjny, brexit oraz antyunijne nastroje w UE. EKRE będzie w parlamencie estońskim reprezentować głównie najszybciej wyludniające się regiony estońskiej prowincji.

Ugrupowanie	Wynik uzyskany w wyborach w 2015 r. odsetek głosów i liczba mandatów (na 101)	Wynik uzyskany w wyborach w 2019 r. odsetek głosów i liczba mandatów (na 101), zmiana względem 2015 r.	Profil ugrupowania
Partia Reform (RE) Lider: Kaja Kallas	27,7% (30)	28,8% (34) +4	Partia centroprawicowa, liberalna gospodarczo i prorynkowa; prozachodnia, prounijna i pronatowska (uczestniczyła w rządach w latach 1999–2016).
Partia Centrum (KE) Lider: Jüri Ratas	24,8% (27)	23% (26) -1	Ugrupowanie centrowe i socjalliberalne, wspierane przez wyborców rosyjskojęzycznych (ok. 25% mieszkańców kraju). Pod przewodnictwem Jüriego Ratasa partia zdystansowała się od prorosyjskiego profilu, prezentuje się jako ugrupowanie prounijne i prozachodnie.
Konserwatywna Partia Ludowa (EKRE) Lider: Mart Helme	8,1% (7)	17,8% (19) +12	Ugrupowanie skrajnie prawicowe, nacjonalistyczne, antyrosyjskie, antyimigranckie i eurosceptyczne.
Ojczyzna (Isamaa) (dawniej: Związek Ojczyzna i Res Publica) Lider: Helir-Valdor Seeder	13,7% (14)	11,4% (12) -2	Ugrupowanie konserwatywne, o profilu chrześcijańsko-demokratycznym. Liberalne i probiznesowe w aspekcie polityki gospodarczej.
Partia Socjaldemokratyczna (SDE) Lider: Jevgeni Ossinovski (Jewgienij Osinowski)	15,2% (15)	9,8% (10) -5	Prozachodnia lewica bez postkomunistycznego rodowodu, kierunek euroatlantycki i współpraca z regionem nordyckim. Zabiega o elektorat rosyjskojęzyczny, ale nie prezentowała poglądów prorosyjskich.

Tekst stanowi zaktualizowaną wersję analizy z 05 marca 2019 roku.